Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta tiistai 10.5.2016 klo 12:15 / E 28/2016 vp Valtioneuvoston selvitys: EU-2020 strategia, kansallinen uudistusohjelma, kevät 2016/Asiantuntijapyyntö; Sosiaali- ja terveysministeriön (Tasa-arvoyksikkö ja Työsuojeluosasto) vastaus

EU-2020 STRATEGIA, KANSALLIENN UUDISTUSOHJELMA, KEVÄT 2016

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan osalta vuoden 2016 kansallisessa uudistusohjelmassa vastataan erityisesti vuoden 2015 jäsenmaakohtaiseen suositukseen numero 2. Lisäksi uudistusohjelmassa käydään läpi edistyminen EU2020-strategian köyhyydentorjuntatavoitteen suhteen.

Vuoden 2015 suositus 2 koskee eläkeuudistuksen hyväksymistä sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamista. Kansallisessa uudistusohjelmassa raportoidaan marraskuussa 2015 hyväksytystä eläkeuudistuksesta. Todetaan, että eläkeuudistus astuu voimaan vuoden 2017 alussa. Eläkkeellesiirtymisiän odotteen arvioidaan uudistuksen jälkeen nousevan 62,4 ikävuoteen vuoteen 2025 mennessä. Lisäksi eläkemenon pienenemisen ja työllisyyden paranemisen kautta julkisen talouden kestävyysvajeen arvioidaan pienenevän noin yhden prosenttiyksikön. Uudistuksen johdosta työeläkkeiden maksutason arvioidaan vakiintuvan 24,4 %:iin vuodesta 2017 alkaen.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamisen suhteen uudistusohjelmassa todetaan edistyminen huhtikuun alkuun 2016 mennessä. Uudistusohjelmassa tuodaan esiin, että jatkossa sote-palveluiden järjestämisen rahoitus kulkee 18 maakunnan kautta ja järjestämisuudistuksen rinnalla laajennetaan myös sosiaali- ja terveyspalveluiden valinnanvapautta sekä uudistetaan palveluiden rahoitus ja tuottamisen periaatteet kokonaisuudessaan.

Köyhyydentorjuntatavoitetta koskien uudistusohjelmassa todetaan seuranta-aikana pienituloisten ja aineellista puutetta kärsivien määrän laskeneen, mutta vajaatyöllisissä kotitalouksissa olevien määrän kasvaneen.

Kansallisessa uudistusohjelmassa ei ole muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta analyysissa tai linjausten toteutumisessa tarkasteltu erikseen naisia ja miehiä. Pidämme tätä hyvin valitettavana. Esimerkiksi työllisyyden, kotouttamisen, kannustinloukkujen, korkeakoulutuksen sekä köyhyys- ja syrjäytymisriskin kohdalla sukupuolen mukaisesti eriteltyjen tietojen esittäminen olisi perusteltua ja mahdollista. Tällä tavoin saataisiin näkyväksi mahdolliset erot naisten ja miesten asemassa tarkasteltavalla alueella. Tarvittaessa tämän tiedon pohjalta voitaisiin vetää johtopäätöksiä toimenpiteitä kohdennettaessa.

Euroopan neuvoston suositus 3 liittyy työterveyteen, -turvallisuuteen ja työhyvinvointiin, jonka mukaan Suomen tulee toteuttaa vuosina 2015 ja 2016 toimia, joilla se

parantaa nuorten, ikääntyneiden työntekijöiden ja pitkäaikaistyöttömien työllistettävyyttä keskittyen erityisesti työn kannalta merkityksellisen osaamisen kehittämiseen; varmistaa työmarkkinaosapuolia kuullen ja kansallisten käytäntöjen mukaisesti, että palkkakehitys noudattaa tuottavuuden kehitystä.

Suomi on kansainvälisesti katsottuna monessa mielessä työurien pidentämisen mallimaa. Suomessa toimii kolmikantayhteistyö, täällä on korkea koulutustaso ja toimiva koulutusjärjestelmä, kehittynyt työterveyshuolto, ja paljon erilaisia kehittämisohjelmia ja -hankkeita tähdäten työhyvinvointiin. Suomessa on Pohjoismaiden tavoin työelämä ja työelämän laatu kehittynyt sitä enemmän, mitä enemmän työorganisaatioita on uudistettu ja mitä enemmän työntekijöillä on ollut mahdollisuus vaikuttaa työhönsä muutosten yhteydessä. Työhyvinvoinnin edistämisen vaikutuksista on organisaatiotasoisia arviointeja ja ohjelmatason arviointeja, jotka osoittavat toimien olevan vaikuttavia. Tosin edelleen on

parantamisen varaa; työtapaturmien lukumäärä vähenee hyvin hitaasti ja menetetyn työpanoksen kustannukset ovat 2 miljardia kuukaudessa (24 miljardia vuodessa).

Kuntoutussäätiö toteuttaa yhteistyössä Tampereen yliopiston Työelämän tutkimuskeskuksen ja Eläketurvakeskuksen kanssa työurien pidentämistä koskevan työelämälähtöisen tutkimuksen eri sektoreiden perustoiminnassa käytössä olevista toimenpiteistä ja prosesseista. Tutkimus rahoitetaan valtioneuvoston päätöksentekoa tukevilla selvitys- ja tutkimusrahoilla, ja hanketta ohjaa sosiaali- ja terveysministeriön johtama ohjausryhmä. Raportti suosituksista julkaistaan vuoden 2016 lopulla.

Eurooppa 2020 -strategiassa mainittuja EU-rahastojen tukea Suomi hyödyntää uudella hankekaudella 2014 - 2020 ESR-hankkeissa muun muassa jalkauttamalla työmarkkinajärjestöjen Työkaari kantaa – teknologiateollisuuden tulevaisuushankkeessa, jonka tavoitteena on eheyttää työuria ja nostaa keskimääräistä eläkkeelle jäämisikää. Työeläkeuudistuksen onnistuminen vaatii lainsäädäntömuutosten lisäksi yrityksiltä ja niiden henkilöstöiltä erityisiä toimenpiteitä työhyvinvoinnin kehittämiseksi ja eri-ikäisten työntekijöiden työssä jaksamisen tukemiseksi. Hankkeen tavoitteena on yhdessä tekemisen kulttuurin kehittäminen työpaikoilla.

Valmiina työelämään! -hankkeen tavoitteina on valmistaa työelämään valmistuvia opiskelijoita ymmärtämään työhyvinvoinnin kokonaisuus ja merkitys sekä sen kehittämiskeinoja sekä vaikuttaa opiskelijoiden asenteisiin, jotta he suhtautuvat myönteisesti työhyvinvoinnin ajatusmaailman, työhyvinvointikulttuurin luomiseen ja kehittämiseen siirryttyään työelämään. Tällä tavoitellaan työelämän laadun paranemista ja uuden työhyvinvointikulttuurin luomista työpaikoille. Tämä Turun yliopiston vetämä hanke toimii yhteistyössä Työterveyslaitoksen vetämän Työterveyttä, -turvallisuutta ja työhyvinvointia (TTT) edistävä yhteistyö- ja osaamisverkosto -hankkeen kanssa, jolloin työpaikkojen omat näkemykset työhyvinvoinnin työelämävalmiuksista liitetään opiskelijoiden oppimissisältöihin.

Näillä edellä kuvatuilla toiminnoilla Suomi tukee Eurooppa 2020 -strategian Suomen kansallista uudistusohjelmaa 2016 ja samalla EU:n hyväksymän uuden työsuojelustrategian (2014–2020) / vastaavaa politiikka-asiakirjaa, joka korostaa työsuojelulainsäädännön toimeenpanon tärkeyttä, erityisesti mikro- ja pienyrityksissä parantamalla käytännön työkaluja uusien riskien (esim. bio- ja nanoteknologiasta), tuki- ja liikuntaelinten sairauksien ja kemiallisten sekä psykososiaalisten riskien huomioon ottamiseksi, sekä työhön liittyvien sairauksien ehkäisemiseksi. Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston (EU-OSHA) vuosien 2016 - 2017 koordinoima ”Terveellinen työ - Elämän eri vaiheissa” kampanja antaa käytännön tukea eurooppalaisille työpaikoille toteuttaa aktiivista työhyvinvointia edistävää kehittämistä yhteistyössä henkilöstön kanssa.